

Hjem > Landdistriktsmidler > 2013 > Få økologisk viden i spil > **Vejledning i forbindelse med behandling i økologisk svineproduktion**

Vejledning i forbindelse med behandling i økologisk svineproduktion

Den økologiske husdyrproduktion er omfattet af fødevarestyrelsens generelle regler for sygdomsbehandling. Dertil kommer de specielle økologiske regler, som omtales her.

Det er et overordnet mål at sikre dyrenes velfærd. Hvis et dyr bliver sygt, skal det straks behandles.

En behandling skal ske med præparater, som har en effektiv virkning, og som er beregnet til den pågældende sygdom.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development'

Forebyggende behandling

	Tilladt	Ikke tilladt
Veterinære lægemidler		x
Hormoner og lignende stoffer til at fremkalde eller synkronisere brunst		x
Vacciner og serum	x	
Vitaminer og jern	Ja. Kræver en dyrlægeunderskrevet behandlingsplan	
Parasitbekæmpelse		x

Behandlinger som landmanden selv må foretage

- Fytoterapeutika og sporelementer, som er anmeldt til Lægemiddelstyrelsen
- Homøopatiske produkter, som er anmeldt til Lægemiddelstyrelsen
- Ikke-receptpligtige produkter til udvortes brug
- Produkter, der udelukkende består af fodermidler, som er tilladt i økologisk produktion

Hvis ovenstående produkter ikke er egnede, skal dyrene behandles med veterinære lægemidler.

Behandling og efterbehandling med veterinære lægemidler skal ske under dyrlægens ansvar.

Det betyder, at dyrlægen skal stille diagnosen, og at behandlingsperiode og at de specifikke dyr skal angives på lægemiddel-embalagen.

Det er landmandens ansvar, at de lægemidler, der anvendes i besætningen, er godkendte efter økologireglerne. Der er ikke krav om, at veterinære lægemidler skal være GMO fri.

Hvis dyrlægen anviser ikke-receptpligtige produkter til indtagelse, må produkterne udelukkende bestå af foderstoffer, som er tilladt i økologisk produktion.

Ikke-receptpligtige produkter kan f.eks. være:

- Elektrolytter
- Ketosepræparater
- Calciumpræparater

Der må ikke anvendes ikke-receptpligtige produkter til indtagelse, hvis de indeholder:

- Mineralske fodermidler eller tilsætningsstoffer, der ikke er tilladt efter økologireglerne
- Ingredienser, der er produceret ud fra GMO, som f.eks. vitaminer og planteolier

Det er tilladt at bruge følgende produkter efter diagnose og anvisning fra en dyrlæge. Vær dog opmærksom på, at produkterne ud over nedenstående ting udelukkende må bestå af foderstoffer, som er tilladt i økologisk produktion:

- Paraffinolie
- Calciumpropionat
- Natiumpropionat

Zinkoxid

Hvis der er problemer med fravænningsdiarré, kan smågrise tildes zinkoxid de første 14 dage efter fravænnning. Det er et krav, at det er ordineret af en dyrlæge, og der skal foreligge en behandlingsplan fra dyrlægen. Behandlingen skal føres i medicinlogbog, men tæller ikke med i behandlingsregnskabet.

Klovedesinfektion

Hvis der er problemer med klovidelser, må der anvendes et egnet klovedesinfektionsmiddel. Hvis midlerne bruges i et klovsbad, må opløsningen kun udledes i gyllen efter brug, hvis aktivstofferne er tilladte som gødnings- og jordforbedringsmiddel i økologisk produktion. De tilladte midler fremgår i Bilag 1 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion, juli 2012.

Coccidiose

I tilfælde af coccidiose spørg dyrlægen.

Isolering af syge dyr

Syge eller tilskadekomne dyr kan tages på stald som led i en behandling.

Hvis dyret er isoleret i mere end 7 dage, skal indgangsdato og udgangsdato noteres i logbogen.

Sygestier

Se afsnit om krav til sygestier under afsnit 6.3.f i Svinehåndbogen.

Opbevaring af medicin

Der henvises til [vejledning i håndtering af udvalgte veterinære lægemidler til brug i økologiske svinebesætninger](#)

Medicinlogbog

Der skal føres medicinlogbog, som en del af den samlede logbog for husdyrproduktionen. Alle behandlinger noteres i logbogen, uanset om de tæller med i behandlingsregnskabet eller ej.

Antallet af behandlinger med veterinære lægemidler skal noteres på enkeltdyrsniveau, sådan at logbogen også er et behandlingsregnskab for de enkelte dyr.

Anvendte vacciner, sera og antiparasitære midler samt brug af vitaminer og jern i medicinlogbogen, skal også noteres, selv om de ikke tæller med i behandlingsregnskabet.

Medicinlogbogen skal være let overskuelig. Dokumenterne ordnes systematisk og skal sidde i kronologisk orden – enten på enkeltdyrsniveau eller efter emne. Det skal være let at se, hvor mange behandlinger det enkelte dyr har fået, og eventuelle genomlægninger skal fremgå af medicinlogbogen.

Når et dyr behandles, skal der registreres følgende:

- Entydig identifikation af dyret
- Dato for behandling
- Behandler (dyrlæge eller ejer/driftsleder)
- Økologisk tilbageholdelsestid (angivet som normalt x 2)
- Diagnose, præparat, dosering og behandlingsmåde

Medicinlogbogen skal være tilgængelig, når der er kontrol på bedriften. Alle bilag fra dyrlægen skal opbevares på bedriften. Hvis der købes eller sælges et økologisk dyr skal kopi af behandlingsregnskabet følge dyret.

Hvad tæller med i behandlingsregnskabet

Behandlingsregnskabet, som en del af medicinlogbogen, skal omfatte antallet af behandlinger med veterinære lægemidler pr. enkelt dyr. Behandling defineres som en behandling med veterinære lægemidler, hvor dyrlægen har diagnosticeret sygdomskomplekset.

Hvis dyret bliver behandlet for den samme sygdom igen, inden der er gået 14 dage efter behandlingens opstart, regnes det som én behandling.

Hvis den samme eller en anden sygdom diagnosticeres senere end de 14 dage efter behandlings opstart regnes det som en ny behandling.

Følgende tæller ikke med i behandlingsregnskabet:

- Bedøvelse og andre veterinære lægemidler brugt ved operation
- Vacciner og sera
- Behandling mod parasitter
- Behandling med calciumpræparater
- Behandling med Ikke-receptpligtige produkter
- Behandlinger med fytoterapeutika, sporelementer og homøopatia
- Pattesalve
- Midler til pattedybning, spray og yverdesinfektion, der er godkendt af Fødevarestyrelsen
- Lovpligtige saneringer og lovpligtige bekæmpelser

Genomlægning af behandlede dyr

Genomlægning betyder, at et dyr skal gennemgå omlægningsperioden igen, før dyret eller produkter fra dyret kan sælges som økologisk.

Genomlægningsperioderne for svin er 6 måneder.

Genomlægningsdatoen og entydig identifikation af dyret skrives i logbog for husdyrproduktion.

Mælk fra dyr under genomlægning må bruges som økologisk foder i egen besætning.

Dyr med en produktive livscyklus *under* 1 år skal genomlægges, hvis de bliver behandlet mere end 1 gang i løbet af deres liv. Ved produktiv cyklus forstås perioden fra fødsel til slagtning/død. Slagtesvin er et eksempel et dyr, der har en produktiv cyklus på under 1 år.

Dyr der har en produktiv cyklus på *mere* end 1 år, skal genomlægges, hvis de bliver behandlet med veterinære lægemidler mere end 3 gange, inden for løbende 12 måneder. Søer er et eksempel på et dyr, der har en produktiv cyklus på mere end 1 år.

Hvis et dyr bliver behandlet 4 gange inden for 12 måneder, skal det genomlægges ved starten af den 4. behandling. Derudover skal dyret genomlægges ved starten af alle efterfølgende behandlinger, så længe der er 4 eller flere behandlinger pr. løbende 12 måneder.

Behandlingsregnskabet bliver først nulstillet, når der er gået 12 måneder siden den sidste behandling blev påbegyndt.

Eksempel:

En so bliver behandlet 1. januar, 1. februar, 1. april og 1. maj 2012. Den skal genomlægges ved starten af den 4. behandling den 1. maj. Soen må først omsættes som økologisk efter den 1. maj 2013.

Tilbageholdelsestid

Ved behandling med veterinære lægemidler er tilbageholdelsestiden for økologiske dyr den dobbelte af den tid, der er fastsat af Sundhedsstyrelsen for det pågældende præparat. Bruger dyrlægen eksempelvis et præparat med en normal tilbageholdelsestid på 6 dage, er den økologiske tilbageholdelsestid 12 dage.

Hvis tilbageholdelsestiden er fastsat til 0, er den også 0 for økologiske dyr. For præparater uden fastsat tilbageholdelsestid er den økologiske tilbageholdelsestid 48 timer.

Hvis der bruges et veterinært lægemiddel, der ikke er registreret til den pågældende dyreart, er tilbageholdelsestiden ved slagtning som økologisk 56 dage (2 x 28 dage).

Hvis der sælges dyr eller produkter fra dyrene, inden den dobbelte tilbageholdelsestid er gennemført, skal de sælges som ikke-økologiske.

Registrering og mærkning af behandlede dyr

Alle dyr, der behandles med veterinære lægemidler, skal registreres. Behandlede dyr skal altid kunne identificeres enten ved øremærker eller ved at være entydigt mærket i resten af deres liv i det økologiske produktionssystem.

Det skal fremgå af medicinlogbogen, hvilke og hvor mange behandlinger et dyr har fået, og hvornår behandlingerne har fundet sted.

Reproduktion og avlsmetoder

Økologisk husdyravl skal være baseret på naturlige metoder. Inseminering må bruges i det omfang det ikke kræver hormonal behandling. Kønsorteret sæd er tilladt. Andre former for kunstig eller assisteret avl, f.eks. embryonoverførsel eller kloning er ikke tilladt.

Der må ikke anvendes genetisk modificerede dyrearter og avlsmateriale.

Der må ikke bruges hormoner og lignende stoffer til synkronisering af brunstperioder til fremkaldelse af brunst eller ved behandling af enkelt dyr med reproduktionsproblemer. Behandling med hormoner er tilladt i forbindelse med et konkret sygdomstilfælde, hvor brunstfremkaldelse ikke er formålet.

Operative indgreb – halekupering, næseringning m.v.

I økologisk produktion må der ikke rutinemæssigt foretages operative indgreb som f.eks. halekupering.

Der kan opnås dispensation, hos NaturErhvervstyrelsen, til at halekupere, hvis det er nødvendigt af hensyn til dyrenes sundhed, velfærd eller hygiejne.

Indgreb skal udføres i den mest hensigtsmæssige alder af kvalificeret personale, og sådan at dyrets lidelse begrænses mest muligt.

Operative indgreb skal føres i medicinlogbog, men tæller ikke med i behandlingsregnskabet, uanset om der er brugt bedøvelse eller andre veterinære lægemidler ved indgrebet.

Næseringning er tilladt.

Slibning af tænder hos smågrise er tilladt af dyrevelfærdsmæssige årsager, hvis smågrisene skader soen. Indgrebet skal da foretages inden for de første fire levedøgn.

Klipning af tænder er ikke tilladt.

Sanering og bekæmpelse

Behandling af sygdomme, som det er lovpligtigt at sanere eller bekæmpe tæller ikke med behandlingsregnskabet.

NaturErhvervstyrelsen skal straks have tilsendt kopi af bekæmpelsespåbuddet.

Ønskes sanering eller bekæmpelse af andre sygdomme skal der søges tilladelse hertil i NaturErhvervstyrelsen.

Kopi af saneringshandlingsplan og anmeldelsen til NaturErhvervstyrelsen skal foreligge på bedriften.

Foto: Tomas Fibiger Nørfelt, Videncentret for Landbrug, Økologi (klik på billedet for stor udgave)

Sundhedsrådgivningsaftaler – svinebedrifter

Hvem skal have obligatoriske sundhedsrådgivningsaftaler?

Besætninger der har (lig med eller flere end)

- 300 søer, gylte og orner, eller
- 300 slagtesvin, eller
- 6.000 smågrise

Alle besætninger, dvs. også besætninger der er mindre end de nævnte træskelværdier, kan tilmelde sig en sundhedsrådgivningsaftale med de rettigheder og pligter, det indebærer.

To forskellige aftaletyper

Der kan vælges mellem basismodul og tilvalgsmodul.

Aftaletype	Indhold – kort fortalt
BASIS MODUL (obligatorisk)	Her må besætningsejeren ikke indlede behandlingen (primært økologiske besætninger, men også muligt for konventionelt drevne besætninger)
TILVALGSMODUL	Her må besætningsejeren give medicin efter gældende regler

Hvad omfatter en sundhedsrådgivningsaftale?

Sundhedsrådgivningen fra dyrlægen skal baseres på dyrlægens og landmandens observationer, relevante produktionsdata og øvrige relevante data og optegnelser. Rådgivningen omfatter følgende områder:

- Sundhed og produktion, f.eks. undersøgelse af risikodyr, årsager til høj dødelighed m.m.
- Antibiotikaresistens og zoonoser – f.eks. instruktion i medicinanvendelse, bl.a. i relation til nationale handlingsplaner på zoonoseområdet.
- Besætningsdiagnoser, behandlingsvejledninger m.v.
- Dyrevelfærd, herunder auditering af egenkontrol – f.eks. transportegnethed, årsager til høj udsætterfrekvens m.m.

Antal rådgivningsbesøg om året

Besætninger med sundhedsrådgivningsaftaler kan være placeret i kategorierne:

- Almindelig rådgivning
- Ekstra rådgivning
- Skærpet rådgivning

Kategorierne har betydning for, hvor mange rådgivningsbesøg landmanden får i sin besætning.

Minimum antal årlige rådgivningsbesøg for de to modeller:

	Almindelig rådgivning	Ekstra rådgivning	Skærpet rådgivning
BASIS MODUL (obligatorisk)	2	2	2
TILVALGSMODUL	9/4	12/6	12/6

Læs mere om sundhedsrådgivningsaftaler og inddeling i kategorier på www.fodevarestyrelsen.dk under "Sundhedsrådgivning - Svin".